

פרשת עקב

תשפ"ז

גיליון 322

א לעבטונגער שבת

הארט העשבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

מאת הרב יהודה צבי שפירא

תנה בני לבך לי

פניני פרשה

"והיה עקב תשמעון" (ז יב)

בדברי ה'זוהר' בפרשיתנו מאריך לדבר במעלות ה'ברכות' שמברכים על האכילה ב'ברכות הנהנין' ו'ברכת המזון'. המובא מכך בפרשייתנו.

ואפשר לרמוז זאת בפסוק זה **'והיה עקב תשמעון'** שדייקא מתוך ה'גשמיות' – **העקבים** בא אחר כך: **'תשמעון'** – הברכות שיש בהם **ענינה ושמיעה**, ונהיה – **'תשמעון'** – **שמיעה בקול ה'** – **התגלות כבוד מלכותו**. וכידוע הביוריס שנושים באכילה כראוי בברכותיה.

ואפשר להוסיף ולומר: שהר"ת של זה הפסוק **'והיה עקב תשמעון וכו'** בגימטריא: **'ברכות'** ועוד **שבעה עשר שגמ' טוב** ע"ד הפסוק: **'(ישעיה ג) אקרו צדיק פי טוב פי פרי מעלליהם יאכלו'** – ענין **אכילתם של צדיקים**. (כן אפשר לומר ש'עקב' ר"ת – ע'ניית ק' ב'רכות).

"והיה עקב תשמעון" (ז יב)

בדברי רש"י ע"כ: **המצוות הקלות שאדם דש בעקביו**. ובדברי ה'מרש' **תנחומא'** שזרד המלך אמר לפני הקב"ה שנייה גם **במצוות הקלות** ע"ד הפסוק: **'בשמרם עקב רב'** (יער"ש).

ואפשר לומר ע"פ דבריהם (ב"ר פרשה מב), אין **'והיה'** אלא **לשון שמחה**, (ועיין ע"כ בספרי החסידות). דהא **בהא תליא**, **דע"י שמחת המצוות, ששמחים ומעריכים כל דבר מצוה'** – **נוהרים גם במצוות הקלות שדשים בעקבים**. וזהו: **'והיה'** – **דע"י שמחת המצוות** – **'עקב תשמעון'** – שישמעו ויקיימו גם המצוות הקלות.

"והיה עקב תשמעון ושמר ה' אלוך לך את הברית" (ז יב) גדול הוא כוח השמיעה – דע"י מתחברים אנו להש"ת, גם אם נמצאים בעקבים, וכמו דמצינו אצל יתרו ברכות השמיעה עזב את כל הע"ז והתחבר ל'ברית' עם ישראל (המובא בפסוק זה 'את הברית'). וכמואב בליקוטי מוהר"ן (מ"ד ב) עה"פ **'וישמע יתרו'** ששמיעת יתרו נחשב לשמיעה, שנכנס באזניו.

כן אפשר להסמך ולומר ע"פ דברי הזוהר (במדבר קלח): **'דבשמיעה אתכליל – בינה'**, והא **'בינה'** הוא **עולם התשובה**, וזהו הסמיכות בין **'שמיעה'** ל'עקבים', לאלו הנמצאים בעקבים וצריכים לחזור בתשובה.

כן אפשר להוסיף ע"ד רמז בפסוק: **'שמע ישראל'** שגם אלו הרחוקים מאוד אומרים פסוק זה – וביותר בעת מסירות נפשם לה' עיין בליקוטי מוהר"ן פ"ב). וזהו: **'והיה עקב תשמעון'** – שגם אלו מעם ישראל הנמצאים בעקבים רח"ל, נמצאת השמיעה של **'שמע ישראל'**.

"ולא תעבוד את אלהים כי מקש הוא לך" (ז טז)

בתרגום אונקלוס: **'מוקש' לתקלא'** שהוא **מכשול**. עונותיו של האדם הם מכשול לאדם ע"ד: **'עבידה גוררת עבידה'**, וב'ליקוטי מוהר"ן' (י"ד) שצריכים גיעות רבות כדי להפשיט הבגדים הצואים שנלכשו ע"י העונות, כמו שכתוב (זכריה ג): **'הסירו הבגדים הצאים'**, כי אלו הבגדים מונעים אותם מלחזור לקב"ה, והם מפסיקים כמו נהר המפסיק, שא"א להלך דרך אותו הנהר.

ועוד שם (ליקוטי ח"י מג): עיקר הגבורה הוא בלב דהיינו מי שלבו חזק, אינו מתירא משום דבר ורץ לתוך קשרי המלחמה, ומתגבר על ידי חוזק ואומץ לבו. וכן להיפך, רכי לבב הם מתפחדים, כמ"ש (דברים כ): **'איש הירא ורך הלבב'...** כי על ידי רך לבב, על ידי זה הוא מתירא.

כשיש לאדם לב ישראלי אין שייך אצלו מקום

היה זה; עת עקר רבינו מוהר"ן את מקום מגוריו לעיר ברסלב, עז היה חפצו שיהיה לו מקום הולם מחוץ לעיר בו יוכל להתבודד ולשפוך לבו לפני השם יתברך.

"האם מצוי כאן מקום מתאים להתבודדות?" שאל מיישחו מאנשי המקום. מצויה מערה אחת המתאימה לדבר זה, השיב חלה, "אך רחוקה היא מעט מן העיר". רחוק? השיב רבינו בשאלה, מהו למעשה המרחק בין הפה והלב? "רבינו אף ציין בהזדמנות זו, כי כדי לקיים את עצת ההתבודדות אין זקוקים תנאים מיוחדים, "כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו". – את ההתבודדות אפשר לקיים גם לא מחוץ ליישוב, אפשר להתבודד לפני יתברך בכל מקום ובכל זמן.

ועוד זאת מסופר כעין זה, על מקום לבו של אדם שזה תמיד קרוב אליו, מהמובא בשיחות הר"ן (קל"ט): סיפר לי אחד מאנשיו, שפעם אחד סיפר לרבינו ז"ל, שדיברו לו איזה שידוך לפניו, ואמר האיש לפניו, ששם אין מקום לפניו (לדור שם). השיב לו: כשיש לאדם לב של ישראלי אין שייך אצלו מקום, כי הלב הוא אלוקות.

והרי כך הם נכתבים (ליקוטי ח"י ב'): כשיש לאדם לב, אין שייך אצלו מקום כלל, כי אדרבה, הוא מקומו של עולם וכו'. כי האלוקות הוא בלב, כמו שכתוב (תהלים ע"ג): **'צור לבבי'**, ואצל השם יתברך נאמר (שמות ל"ג): **'הנה מקום אתי'** – שהוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו (כמואב בפרש"י, ובמד"ר שם). נמצא, מי שיש לו לב ישראלי, אין ראוי לו לומר שמקום זה אין טוב לפניו, כי אין שייך אצלו מקום כלל, כי אדרבה הוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו.

"תנה בני לבך לי ועיניך" (משלי כג). ובמדרש: 'אמר הקדוש ברוך הוא אי יתב לי לבא ועינא אנא ידע דאנת ידי. ניתן את ליבנו, רגשותינו להקב"ה, למעשים טובים. נעבדה בלבב שלם בתפילותינו ובעבודתנו, דהא הכל בו תלוי ועומד. רחמנא ליבא בעי.

שירת הפרשה

"ולעבדו ככל לבבכם" – נקרא בפרשה ב"לב" הוי עקר העצמה להמליך המלוכה.

עקר הגבורה בלב, בשני היצרים להתעלות פשיט לאדם לב, כלל הדרכים לפגיו פרושות.

"ולבי חלל בקרבני" – בכוחו מתנהה העבודה רחמנא לבא פגי' – העבודה פעולם העשירה.

הלב הוא הציר של כלל העולמות צור לבבי" – דרכו מצטירים כל המדרגות.

השבוע אנו קוראים בפרשה את הפסוק שגם נקראת בקריאת שמע: **"ולעבדו בכל לבבכם"**. פסוק זה כבר מתפרש בפי חז"ל על ענינה של עבודת התפילה. רש"י בפירושו מביא דרשת הספרי: עבודה שהיא בלב, וזוהי תפילה, שהתפילה קרויה עבודה.

ברם; אין מקרא יוצא מדי פשוטו, וכבר דרשוהו על קיום מצוות התורה ביכולת הלב' וכמואב בזהר על עשיית המצוות בדחילו ורחימו.

ובספר 'זמרת הארץ' להרה"ק מטשעהרין: כי עיקר שלימות העבודה היא שתהיה בכונת הלב בשלימות, בבחינת: ולעבדו בכל לבבכם, כי רחמנא ליבא בעי.

ואפשר לומר שכתוב ענינו של **"לב"** יחד עם **"תפילה"**, ללמד על כלל עבודתנו ומצוותנו שיהיה **'בלב שלם'** – דהא עיקר שלימות עבודה שהיא משולבת יחדיו עם **"התפילה"** – כמואב ע"כ בארכה.

ה"לב" הצייר של המידות לטוב ולרע

על מהותו של **"לב"** בר ישראל בשרשי הדברים, וגם הקשר לתפילה, נוכל ללמוד מהא המובא בעומק בליקוטי מוהר"ן (תורה מ"ט), בהסבירו: שקודם הבריאה היה אור הקדוש ברוך הוא אין סוף. והיה ברצונו שיתגלה מלכותו, צמצם את האור לצדין, ונשאר חלל פנוי. ובתוך החלל הפנוי, ברא העולמות (כמבואר ב"ש"ץ חיים). והתגלות מלכותו אי אפשר להשיג אלא על ידי המידות, שעל ידם משיגים אלקותו, ויודעין שיש אדון מושל ומנהיג.

והלב הוא הצייר של המידות, כמו שכתוב: **"צור לבבי"**. וכבר בבריאת העולם נבראו שני היצרים כדברי חכמינו (ברכות ס"א) על הפסוק: **"ויוצר" – בשני יודיין**. והם שני יצרים, יצר טוב ויצר הרע.

ועיקר היצרים, הם מהלב כמו שכתוב: **"כי יצר מחשבות לבו"**, ועי"י יוכל לבוא להתגלות המידות, הינו לעבוד את הש"י בהדרגה ובמידה. וכשחושב מחשבות רעות, הוא מטמטם הלב, בבחינת ערלת לב. ומקלקל את הבריאה, החכמה שבלב. כי היצר הרע הוא טיפשות לב, כמו שכתוב (דברים י'): **"וימלטם את ערלת לבבכם"**, ותרגומו: **"ית טפשות לבכון"** וכשחושב מחשבות טובות בלב איך לעבוד את הש"י, בזה נעשה לבו: **"צור לבבי"**, ובבחינת: **"ולבי חלל בקרבני"**. ועי"י פעולותיו ומידותיו הטובים, מתגלה בתוך חלל הפנוי – בעולמו אנו שהוא מקבל עליו עול מלכות שמים שלמה.

וזה הכתוב בפרשיתנו **"ולעבדו בכל לבבכם"**, 'איזהו עבודה שבלב זה תפלה' (תענית ב). כי תפילה היא התגלות מלכותו בזה העולם – מלכות דוד, כמ"ש על דוד המלך: **"ואני תפלה"**. ועיקר התפילה תלוי בלב, שישים כל לבו עליה. שלא יהיה 'בשפתם כבדוני ולבם רחוק ממני', ועי"י תפלה שבלב, נתגלה מלכותו בתוך החלל הפנוי, בתוך המידות, בתוך העולמות.

עיקר הגבורה הוא בלב

ובדברים המפורשים למעשה בעבודת הלב' הוא בדבריו בליקוטי מוהר"ן (קל"ח): כי עיקר האלוקות הוא בלב, כמו שכתוב (שם ע"ג): **"צור לבבי"**. ומי שהוא **"בר לבב"** בבחינת (שם ק"ט): **"ולבי חלל בקרבני"**, יוכל לידע עתידות, על ידי מה שהלב אומר לו, שהוא דברי ה' ממש. וזהו: **"לך אמר לבי בקשו פני" (תהלים כ"ז)**, ופירש רש"י: בשליחותך, כי מה שהלב אומר, הם דברי ה' ממש. והבן.

המשיך פניני פרישה

"איכה אוכל להורישם... לא תירא מהם" (ד יז יח)

כבר מובא בגדול מעלת מידת ה'עזות דקדושה', כדברי המשנה (אבות פ"ה) 'היו עז כנמר, ובליקוטי מוהר"ן (קמ"ז) על גודל מעלת העזות דקדושה מביא את מאמרו 'מפני מה ניתנה תורה לישראל מפני שהן עזין' (ביצה כח:). וזאת אנו רואים כאן בקרא, שהדבר הראשון שהפסוק מצווה הוא: 'לא תירא מהם' – עזות דקדושה. ואפ"ל בדרך רמז: שהר"ת של: לא תירא מהם (עם האותיות, התיבות והכולל) הוא גימטריה: 'עזות'. רמז ל'עזות דקדושה'.

'יודעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו הוי"ה אלוך מיסר' (ח.ה)
על אף 'ייסר איש את בנו' – היסורים – ראלוקין מייסרין – מידת הדין, כבר הוקדם לכך: 'הוי"ה' – מידת ה'רחמים' – 'ה' א' מייסרין. וכמובא ברש"י (ריש בראשית); הקב"ה הקדים מידת הרחמים ושיתפה למידת הדין, והיינו דכתיב 'ביום עזות הוי"ה אלוך מייסרין'.

ולמעשה מה שנוכל ללמוד מכאן דבתוך מידת הדין, ישנה גם רחמים.

'ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי מצוה היום למען תחזקו ובאתם וירשתם את הארץ' (יא.ח)

הנה 'ארץ' נקראת 'מלכות', וכמובא (בלק"ת להאר"י) עה"פ ארץ אשר אבניה וכו' 'סתם ארץ הוא בנובא'.

וזהו ע"י 'ושמרתם את כל המצוה' זוכים ל'יורשתם את הארץ' – להתגלות מלכותו. שבעצם כל ה'מצוות' הם שנוכל להשיג אותו ית' בעולמנו וכמובא ע"כ רבות. ובלקו"מ (ל"ג) וזה בחינת של תרי"ג מצוות, כי השי"ת שיער בדעתו שעל ידי המצוה הזאת נוכל להשיג אותו, ועל ידי זה צמצם את אלקותו דוקא באלו התרי"ג מצוות. כן אפ"ל ע"פ המובא (ליקו"מ כ"ב) 'ע"י שמשמך הגוף להנשמה בעשית מצוות מעשיות, נעשה הגוף בחינת בשר להנשמה', וזהו: 'ושמרתם את כל המצוות' – ע"י קיום המצוות – 'יורשתם את הארץ' שגם ה'ארץ' ארציות הגוף מתחלה.

'ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי מצוה היום' (יא.ח)

ע"פ דברי ה'תולדות יעקב יוסף' (פ"ט): ש"לבוש האדם נעשה מהימים שלו ממש, כנגד רמ"ח איברי הזכר, ושם"ה לא תעשין הם בנובא, דעיקר לבוש האדם הם מרמ"ח מצוות עשה, רק צריך שלא יפגום בהם ש"ה ימים שהם נגד הלא תעשין, ובה נשלם האדם לגמרי'.

יש לדייק בדבריו – 'אשר אנכי מצוה היום' – שהמצוות – הם הם הימים של האדם.

'ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי מצוה היום למען תחזקו' (יא.ח)
ה'מצוות' הם אשר נותנים 'חיזוק' לאדם, ע"ד 'מצוה גוררת מצוה'. וזהו: 'ושמרתם את כל המצוה' – בריש, ולאח"כ: 'אשר אנכי מצוה היום'. דנשתלשל מכך עוד מצות.

'ארץ אשר ה' א' דרש אותה תמיד... מראשית שנה עד אחרית שנה' (יא.יב)
ע"פ המובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (מ תנינא) שמי שטעם באמת טעם ארץ ישראל יכול להכיר באחר אם היה אצל צדיק אמת על ראש השנה, יעריי"ש.

ואפ"ל שזהו הפסוק: 'ארץ אשר ה' א' דרש אותה' דקאי על ארץ ישראל, ובהמשך: 'מראשית שנה עד אחרית שנה' הרומו על 'ראש השנה'.

ואפשר להוסיף בתיבת: 'דורש' ע"ד הכתוב 'דרשו ה' בהמצאו' – דקאי על ימי התשובה, ובראשם ראש השנה כמובא בר"ה (י"ח).

'ויהי אם שמוע תשמעון' (יא.יג)

בדבריהם (סוכה מז. ורש"י): 'אם שמוע תשמע בישן תשמע בחדש'. ולכאורה יש לדייק היכן זה נרמז בתיבות אלו.

ויש לומר ד'בתשמעון' הנלמד מכך דברים חדשים – ישנה תוספת אות ת', ואות ת' הוא מלשון חקיקה ורשימה ע"ד הכתוב (יחזקאל ט) 'זהותית תי' (ויעניין בליקו"מ א), וענין זה של חקיקה ורשימה שייכת ביותר בלימוד חדש, וכדברי המשנה באבות על הלימוד לקטן שהוא כמו דיו כתוב על נייר חדש.

ואפשר להוסיף עוד ב'שיעמי המקרא' שב'שמוע' – הטעם הוא 'מהפך' – לאחר – לימוד ישן, וב'תשמעון' הטעם הם ב'פשטא' – לקנים – לימוד חדש.

זנית ראפה <<

כשנשכיל
לגלות את
פתחי האור
המאירים
לנו בכל
המצבים
נוכל להחזיק
מעמד גב
בתוך שטף
מים רבים...

סיפורים מאירים

סיפורי פרישה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו זי"ע

"והסיר ה' ממך כל חלי" (דברים ז טו)

המטבע שהכריע את הכף והציל ממות לחיים

בכפר הסמוך לעיר ולטיפוליא התגורר יהודי שהפריך המקומי מינה אותו להיות גובה דמי החכירות מן הפונדקאים היהודים המחוזיים. אותם יהודים שחקרו את הפונדקאות מן הפריך, היו מדי שנה בשנה מעבירים את דמי השכירות אל אותו גובה שהיה ממציאם לפריך.

גובה זה נתברך באשת חיל בעלת לב רחום וחנון, חמלה רבה – חמלה על הפונדקאים העניים, ולא אחת, כאשר חסרו לעלולים האלו דמי שכירות, הייתה משלמת לפריך את חלקם מכיסה.

ויהי היום, וצדקנית זו נפלה למשכב. מחלתה קשה הייתה עד למאוד, והתגברה מיום ליום. האשה עמדה לפני שערי מות, רחמנא ליצלן.

בעלה לא חסד ממון להמציא עבורה רופאים ותרופות, אך מאמציו לא הועילו כלל.

הפונדקאים ששמעו על מחלתה של הצדקנית, נעצבו מאוד. אם תמות חלילה מי שתתן בצרת? מי ישלם תמורתם דמי חכירה? החלו הפונדקים לטכס עצה, במה וכיצד להציל חייה של החולה הצדקנית.

ביניהם היה פונדקאי, שהיה מקורב מעט אל רבינו, אותו פונדקאי השפיע על הגובה שימהר אל רבינו וייתן לו פדיון, ויפציר בו שיתפלל עבור זוגתו.

כאשר הגיע הפונדקאי אצל רבינו, עמדה כבר נשמתה של החולה להיפרד מגופה.

רבינו ציווה לפונדקאי שימהר להביא אליו ריניש אחד, סוג מטבע מזהב. מיהר הפונדקאי ועשה כאשר צווה. רבינו בדק את הריניש, בחנו מכל צדדיו, ונענה כי חסר הוא במשקל, עליו להביא אחר תמורתו, שמשקלו מלא.

אך גם המטבע האחר לא השביע רצון קדשו של רבינו, והפונדקאי נאלץ להחליפו באחר. מספר פעמים החליף הפונדקאי את הריניש, עד שלבסוף החליט ללכת אל חלפן כספים, משם הביא שקית מלאה זהובים, למען יבחר רבינו מתוכה את הריניש המתאים.

ואכן כן היה, רבינו בחר את המטבע שמשקלו מלא, והפטיר אל הפונדקאי:

יכול אתה כבר לנסוע לביתך, היא כבר החלימה!

הפונדקאי הביט בהשתאות ברבינו. הוא העיף מבט בשעון ותיכף ומיד נסע אל ביתו.

כאשר נכנס לביתו שמע את הקורות שהתרחשו מיד עם נסיעתו אל רבינו:

כאשר עזב את הבית, נדמה היה בעיני כולם שהאשה כבר שבקה חיים ונפטרה לבית עולמה. בבית קמו יללות ובכיות, עד שפלתע פקחה האשה את עיניה ובקשה מעט מים. כאשר שתתה את המים, החלה לספר את שאירע עמה.

כאשר יצאה נשמתה מגופה, עלתה לבית דין של מעלה, שם החלו לשקול עוונותיה וזכויותיה, העוונות הכריעו את הכף, והפסק יצא כי דין האשה למיתה... בינתיים הופיע בבית הדין אברך אחד (וכאן היא תיארה בדיוק את מראה פני רבינו) שהחזיק בידו מטבע, הוא הטיל את המטבע בכף הזכויות, וזו הכריע את כף העוונות. מיד פסקו בבית הדין את דינה לחיים, ונשמתה שבה לגופה...

כאשר חקר הפונדקאי על השעה שזוגתו חזרה לחיים, התחוויר לו כי אכן הייתה זאת השעה שרבינו הודיע לו על החלמתה, אז הבין היטב מדוע חיפש רבינו מטבע בעל משקל מלא...

מסירות נפש בתפילה

"ואתפלל את ה'" (דברי י כו)

חבורה של עובדי השם אשר השקיעו דמם וחלבם בתפילתם היה לו לרבי ברוך חתן רבי געציל בעיר אומן, בחבורה זו היו מתפללים יחדיו מלה במלה בכל הכוחות, ועקב כך האריכו מאוד בתפלתם.

רבי לוי יצחק בנדר היה מספר על כך, שפעם ביום כפור שלח ביקלוני' באומן את רבי ברוך שיתפלל כשליח צבור לפני העמוד עד 'המלך' והאריך כל כך עד שהקפידו עליו אנשי-שלומנו על זה ששלחו...

וכה סיפרה פעם זוגתו של רבי געציל – נכדתו של שרה בת רבנו, שראתה פעם את רבינו בחלום, ושאלה 'ויאמר איני ברוך', היכן חתנך ברוך? ענתה לו: הוא מתפלל. ענה לה רבנו בהדגשה: 'יודע אני שהוא מתפלל, יודע אני שהוא מתפלל'.

כי אכן זה היה רבי ברוך; שהיה מתפלל ושואג בתפלתו כל תיבה ותיבה במסירות עילאית, ומתיבה לתיבה לקח לו משך זמן רב, וכך התמיד באריכות תפילתו עד סוף התפילה משך כמה וכמה שעות רצופות, וכחסידיהם הראשונים.

מה גם שהיה צריך לפעמים להפסיק וללכת לטפל בילדיו הקטנים ובזוגתו החולה, וכל זה מתוך עניות נוראה וייסורים קשים שעבר עליו. וכך מדי יום ביומו היה מתפלל בהתלהבות רבה ומכניס בהם כוח רב משך כמה וכמה שנים. אשרי לו...

מן תפילת החרה לשיקו הקדורים | מנצלים את ה'בין הזמנים'

זְמַנִּים יְקָרִים! רבים הם ה'זמנים' שגם ב'בין הזמנים'. בהרבה סוגי אִפְסָנִים זֶה מתבטא, וכמו לְמַשֵּׁל הַיְלָדִים בְּאִמְרִיקָה שֶׁגַם הֵם נִסְעוּ לִמְחֻנוֹת נֶפֶשׁ בֵּין הָהָרִים, וְעוֹד דְּגִמָּאוֹת. לְכָל זֶמֶן וְעֵת – אוֹמֵר שְׁלֹמֶה הַמֶּלֶךְ בְּ"קִהְלֶת". כָּל זֶמֶן יֵשׁ לוֹ אֶת תַּפְקִידוֹ הוּא. מֶה שֶׁשְׁשׁוֹר לְזֶמֶן זֶה. אֶת הַעֲבוּדָה וְהַתַּפְקִיד שֶׁקָּשׁוּר לְזֶמֶן מְסִים. בִּימֵי בֵּין הַזְּמַנִּים יֵשׁ לָנוּ הַרְבֵּה הַזְּמַנּוּתִים מֶה שֶׁשָּׂאָה דּוֹקָא לְזֶמֶן זֶה – וְכֵדָאִי לָנוּ לְנַצֵּל זֹאת. יֵשׁ לָנוּ בְּיָמֵינוּ אֱלֹו הַזְּמַנּוּתִים יְתֵרָה לְקִים מְצוּוֹת "כְּבוֹד אֵב וְאֵם", אֲנִי נִמְצָאִים יוֹתֵר בְּבִינָה, וְאֲנִי יְכוּלִים לְהַרְוִיחַ כָּל כֶּף הַרְבֵּה מְצוּוֹת דְּאוֹרִיתָא, כָּל דְּבָר קֵטָן שְׂאֵנוּ עוֹשִׂים וְהוֹרִינוּ שְׂמֻחִים מִכֶּף – אֲנִי מְרוֹחִינִים עוֹד מְצוּוֹת. גַּם הַיְלָדִים שֶׁנִּמְצָאִים בְּמִחְנוֹת נֶפֶשׁ – יֵשׁ לָהֶם הַזְּמַנּוּתִים לְהַתְקַשֵּׁר וּלְדַבֵּר עִמָּם דֶּרֶךְ הַטָּלְפוֹן, וּלְשַׁמֵּחַ אוֹתָם – הֵם מְחַפִּים לָנוּ מְאֹד... כֵּן יֵשׁ לָנוּ הַזְּמַנּוּתִים: לְלַמֵּד לַמּוֹדִים הַדְּשִׁים וְקָלִים מֶה שֶׁכָּל הַשָּׁנָה אֵין לָנוּ אֶת הַזֶּמֶן לָכֶךָ. יִשְׁנֵם כָּל כֶּף הַרְבֵּה סָפְרִים בְּתוֹרָתֵנוּ הַקְּדוּשָׁה, וּבְהַתְיַצְּחוֹת עִם הוֹרִינוּ אוֹ רְבוּתֵינוּ – הֵם יְכוּלִים לְתוֹת לָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ וְהַכּוֹנֵן – מֶה כֵּדָאִי לָנוּ לְלַמֵּד בְּיָמֵינוּ אֱלֹו – גַּם לְבַד. אֲנִי יְכוּלִים לְסַדֵּר אֶת הַדְּבָרִים שֶׁדְּחִינוּ אֶת זֶה תְּמִיד לְזֶמֶנִּים אַחֲרִים – עֲכָשׁ זֶה הַזֶּמֶן. כֵּן אֲנִי יְכוּלִים אֲנִי לְקִים אֶת הַעֲצָה שֶׁל תַּפְלָה וְהַתְּבוּדוֹת וּלְשַׁפֵּךְ אֶת לְבָנוּ לְפָנֵי הַשֵּׁם יְתֵרָדָה. עִם מַעַט מִחֻשְׁבָּה טוֹבָה – נוֹכַח לְמַצָּא הַרְבֵּה דְּבָרִים טוֹבִים שֶׁיִּשְׁאָר לָנוּ לְנַצֵּחַ – דּוֹקָא מִיָּמִים אֱלֹו.